

Konutların Ana Yaşama Mekânının Büyüklüğünün Kullanıcıların İşlevsellik ve Esneklik Değerlendirmeleri Üzerine Etkileri

Ihsan KÜRELİ*, Oğuzhan UZUN**

*Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü,
06500 Teknikokullar, ANKARA

**Düzce Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi Bölümü,
81100 Konuralp, DÜZCE

ÖZET

Bu araştırma ev sahibi veya kiracı şeklinde gözlenen konut kullanıcılarının farklı büyüklüklerdeki salon mekânları içerisinde mobilya ile etkileşimlerini işlevsellik ve esneklik doğrultusunda belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada varsayılan; farklı planlı konut salonlarında salon büyüklüğüne bağlı olarak farklı nicelikte mobilyalar olacağı ve bu mobilyaların işlevlerine uygun şekilde düzenlenerek mekânın kullanışlı kılınacağıdır. Bu amaçla tasarlanan anket, Düzce ili sınırları içerisinde bulunan toplu konutlardan 2+1 planlı ve 17,97 m² ile 3+1 planlı 23,5 m² salon büyüklüğüne sahip 100'er konut kullanıcılarına yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Sonuçta; her iki tip salondaki mobilya miktarlarının birbirine yakın olmasından dolayı 17,97 m² büyüklüğündeki salonlara mobilyaların yerleştirilmesinde güçlük yaşandığı ve bu salonlarda işlevsel esneklik taşıyan mobilyaların kullanımının ve yemek yeme eyleminin zorlaştığı, salon büyüklüğünün esnek kullanımda önemli etken olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : İşlevsellik, esneklik, mobilya düzenlemesi

The Effects of Size of Main Living Residence on the Users' Functionality and Flexibility Evaluations

ABSTRACT

This research has been done to determine how the host or renter users of residences interact with furniture in different sized living room according to functionality and flexibility. It is believed that according to the living room size of different planned houses there are different quantities of furniture and these furniture will be arranged according to their functionality. A questionnaire which was designed for this purpose and it was applied to 200 people. These people have either 2+1 and 17,97 m² or 3+1 and 23,5 m² living rooms accommodated in the city centre of Düzce public houses. As a result, it has been determined that because of the similar quantity of furniture of the two types of living rooms, the arrangement of furniture become harder in 17,97 m² living room size and the usage of furniture which has functional flexibility and the action of eating become more insufficient in this living room. The size of living room is an important factor for flexible usage.

Keywords : Functionality, flexibility, furniture arrangement

1. GİRİŞ

Günümüzde konut kredisi faiz oranlarının düşmesi, toplu konut çalışmalarının yaygınlaşarak artması, yaygınlaşan deyimle mortgage; kira öder gibi ev sahibi olma vb. gibi çeşitli projeler kapsamında; insanlara konut sahibi olma seçenekleri sunulmaktadır. Ancak, çoğu zaman konut sahibi olma hedefi konutta aranan niteliklerin önüne geçmektedir ve farklı konut seçenekleri niceliğine bakılmadan ekonomik duruma paralel olarak değerlendirilmektedir. Türkiye genelinde hane halklarının tüketim amaçlı yaptığı harcamalar içinde en yüksek payı % 25.9 oranıyla konut ve kira harcamaları almaktadır. Ev eşyası harcamaları oranı ise % 6.8'dir (1). Bu oranlara bakılarak toplumumuz insanların birincil amaç olarak konut sahibi olma düşüncesinde ol-

dukları söylenebilir. Konut donatısı olan mobilya seçiminde ise değişik öncelikler ön plandadır. Sparke ve Ching konfor, güvenlik, çeşitlilik, esneklik, stil, dayanıklılık ve bakım kolaylığı olarak bu etkenleri belirlemiştir (2). Ching esnek kullanım için mobilyanın uyarlanabilen olması ve değişiklikleri sağlayabilmesinin seçimde avantaj sağlayacağını belirtmiştir (2). Pile etkili faktörleri üçe ayırmıştır. Fonksiyonel konular, yapısal ve malzemeye ilişkin konular ve estetik konular. Fonksiyonel gereklerle; uygunluk, hareketlilik, konfor, güvenlik, esneklik, mobilyanın yarar uzunluğu ve mobilya ve bakım süresinin fiyatını kastetmiştir (2). Friedman vd. mobilya seçimindeki etkenleri kalite, fonksiyon, yapı (konstrüksiyon), malzeme ve estetik olarak tespit etmişlerdir (2). Ankara'da yaşayan tüketicilerin mobilya

satın alma kararlarını kullanışlılık, kalite-dayanıklılık, ekonomiklik, işçilik kalitesi gibi mobilya ürün özelliklerinin etkilediği (3), Trabzon ve Ordu’da yapılan deneklerinin yarından çoğunun ev sahibi olduğu benzer araştırmalarda, mobilya satın alırken kullanışlılık, kalite-dayanıklılık ve estetik unsurların seçimde öncelikli olduğu belirlenmiştir (4,5). Farklı bir çalışmada; sosyal yaşam alanı mobilyalarının seçiminde, orta sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin, mobilyanın daha çok görsel özelliklerini dikkate aldıkları ve diğer sosyo-ekonomik düzeydeki bireylere göre daha akılcı bir seçim yaptıkları belirlenmiştir (6). Başka bir araştırmaya göre, cinsiyet dışındaki tüm tüketici özellikleri açısından, fiyat öncelikle göz önüne alınan ürün özelliği durumundadır (7). Mobilya satın alınmasına ilişkin çalışmalarda mekân etkenine bakıldığında ise; Trabzon ve Ordu’da yapılan araştırmalarda (4,5), evde çok yer kaplamamasına dikkat ederim sorusuna tamamen katılanların oranı yarından fazla, mobilyanın işlevsel olması başlıca alma sebebidir sorusuna tamamen katılanların oranı yarından fazla, satın almada en az etkili faktörün mekânın büyümesi ve çocukların büyümesi olduğu belirtilmiştir. Ancak, mobilya satın alımı genel bir kavram olarak ele alınmış bir konutun salonu, yatak odası, çocuk odası vs. bölümleri için özelleştirme ve sınırlandırma yapılmamıştır. 2002 yılındaki çalışmada orta sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin mobilya seçiminde mekân büyüklüğünü ve mobilya mekân uyumunu göz önünde bulundurup alanla ilgili gerekli ölçümleri yapma konusunda daha duyarlı oldukları saptanmıştır (6). Bu çalışmada (6) ise konutun bölümleri için özelleştirme yapılmış, ancak farklı konutlar ele alınmıştır. Değişik önceliklerle satın alma gerçekleştirildikten sonra sıra satın alınan mobilyaların konut bölümlerine yerleştirilmesine gelmektedir, bu noktada konut seçimi ve kullanımını incelemek faydalı olacaktır. Çünkü, ülkemizde hane halkı sayısının yaklaşık % 25’i kiracıdır (8). İnsanlar; kiracı iken konut sahibi olmak, daha büyük ve rahat bir eve duyulan ihtiyaç, ev sahibi ile anlaşmazlık, farklı tipte konut isteği, işe yakın bir yer isteği, çocukların okuluna yakın bir yer isteği, akrabalara yakın olma isteği, komşularla anlaşmazlık, altyapı/tesisat zayıflığı; gürültü, trafik, hava kirliliği nedenleriyle, semti beğenmedikleri ve daha iyi bir konut hayal ettikleri için konut değiştirebilmektedir (9). Bir ailenin konut değiştirme süresi de ortalama 4.4 yıl olarak belirlenmiştir (10). Türkiye’de konut yapımları ise iki düzeye yönelmiştir. Bunlar; 100-200 m²’lik lüks konut adı altında isimlendirilen bölüm, diğeri ise 60-100 m²’nin altında sosyal konut adı altında isimlendirilen konutlardır (11). Yaşama mekanı DIN 18011’e göre en az 18 m² olmalıdır. Türk Standartları Enstitüsü çalışmalarında böyle bir standartlaşma yoktur. Ancak İstanbul İl İmar yönetmeliği 7.14 maddesinde konutta en az bir odanın yatak odası dışında bulunması zorunluluğu vardır. DIN 18011’e göre yaşama mekanı ölçüsü; 2-3 odalı konutta en az 20 m², 4 odalı konutta en az 20 m², 5 odalı konutta en az 22 m² olarak belirlenmiştir

(12). Salonlarda oturma mobilyası olarak sandalye, koltuk, kanep ve divan bulunur. Orta masası ve sehpa, televizyon dolabı, salon barları da salondaki donatı elemanlarından (13). Salonda yer alan eylemler önem derecelerine göre; misafir ağırlama, televizyon izleme, müzik dinleme, kitap-gazete okuma, yazı yazma, çalışma, dinlenme-gevşeme, çocukların oyun oynaması birincil eylemler olarak; yemek yeme, dans etme, hobi ve el becerisi, onarım işleri, dikiş dikme, müzik yapmak, parti vermek, salon oyunları, slâyt ve film gösterisi ikincil eylemler olarak sınıflandırılmıştır (14). Salon mekânının işlevleri tüm kullanıcılar tarafından bilinmekte olup, kullanım farklılıkları gözlenebilmektedir. Örneğin, apartman konutlarında toplam alanın üçte biri büyüklüğündeki salon, sadece misafir için ayrılabilen, tüm ailenin günlük yaşamı oturma odası olarak seçilen küçük odalardan birine sıkıştırılabilmektedir veya çocuk sayısının artması nedeniyle; çocuklardan bir veya bir kaçının çocuk odasında veya salonda yer yatağında yatması, çocuklarda cinsiyet farklılığı nedeniyle; belli bir yaştan sonra kız ya da erkek çocuğun odayı terk ederek başka bir odaya taşınması eğer oda yoksa oturma odası veya salonun bir köşesinde yatması, l tipi salonlarda, salonun bir kolunun oda olarak kapatılması, gibi çözümlere gidilmektedir (15). Ayrıca; farklı sosyo-ekonomik düzeye (SED) sahip konut kullanıcılarının birey sayısı ve konutun oda sayısı ile kullanıcıların ana yaşama mekânını kullanımları arasında önemli bir ilişki vardır. Buna göre, aile birey sayısı ile konutların oda sayısının her iki SED (üst ve orta) kullanıcılar içinde “günlük kullanımlar” ve “misafir ağırlama” gibi ana yaşama mekânı kullanımlarında etkili olduğu görülmektedir. Buna göre, üst SED’in orta SED’e oranla konutlarının büyüklüğü ve oda sayısının fazlalığı nedenleriyle ana yaşama mekânını daha çok misafir ağırlamak için kullandığı belirlenmiştir. Buna karşın, orta SED’in kullanıcı sayısına bağlı olarak oda sayısının az olması nedeniyle ana yaşama mekânını daha sık kullanmak zorunda kaldığı tespit edilmiştir (16). Konut içinde yaşamsal faaliyetlerin kolaylaşması amacıyla üretilen mobilyalarının mekâna uyumu çoğu zaman yukarıda belirtilen; kiracılık durumu, sık konut değiştirme, konutların küçüklüğü, fiyat öncelikli mobilya satın alma vb. nedenlerle sağlanamamakta, mekânlar üzerlerine yüklenen işlevlerin yanı sıra farklı işlevler için de kullanılabilir. Bazen de mobilya mekân uyumunun en aza indirildiği mekânla birebir ilişkili ve sabit donatılarda (gömme dolap, mutfak dolabı, banyo dolabı ve vestiyer), kullanıcıların ekonomik gücüne bağlı olarak kullanışlılık, ölçü, işçilik, estetik, malzeme gibi mobilya kalitesini belirleyen kriterler ön plana çıkmakta, hatta bu kullanıcıların kendilerine sunulan iç donatım elemanlarını hiç kullanmadan değiştirdikleri de gözlenmiştir (17). Ayrıca, mekân donatım ilişkisinde donatım elemanlarının yoğunluğunun fazla olmasından dolayı ferahlığı olumsuz yönde etkilediği, fonksiyonel elemanlar olmadıkları, ölçülerinin çok farklı olduğu ve

antropometrik verilere uymadıkları belirlenmiştir (18). Mobilya, tarihi süreç içinde, mekâna bağımlı olarak gelişim ve değişim gösterirken, endüstri devriminden sonra makine olgusu devreye girmiştir. Makine kişiye bağımlı sanatsal üretimi yıkarak, isteğe bağlı sayısal üretimi getirmiştir (19). Artık mobilya çeşidi artmış, seçenekler fazlaşmış, çoğu zaman mobilyalar belli bir mekâna göre üretilmeyip, üretilenin etkin yerleştirilmesi ve mekânın işlevselliğinin sağlanması önem kazanmıştır. Kullanıcı, mobilya ve salon mekanının kesişiminde salonun işlevselliğinde; mobilyaların seçimi, yoğunluğu, mekansal organizasyonu (tefriş) (20) ve sirkülasyon (hareket alanı) kavramı (21) etkindir. İç mekânda işlevsel gereklilikler; tefrişin işlevsel olarak gruplandırılması ve yerleştirilmesi, uygun boyutlar ve ara mesafelerin belirlenmesi, uygun sosyal mesafelerin belirlenmesi, uygun görsel ve akustik mahremiyetin belirlenmesi, yeterli derecede esneklik ve uyum yeteneğinin sağlanması, uygun aydınlatma ve diğer elektriksel, mekanik servislerin belirlenmesi ile sağlanabilir (22). Kullanıcı, sınırları belli olan salonun işlevselliğini mobilyalarını düzenleyerek sağlar. Mobilyalarında mekân işlevselliğini etkileyici özellikleri arasında işlevsellik ve esneklik gelir. İşlevsellik, mobilyada bir ihtiyacı karşılama özelliği olarak bilinir. Mobilya kullanmanın ana amacı konut içerisindeki yaşamsal faaliyetler sırasında ortaya çıkan ihtiyaçların konforlu bir şekilde giderilmesine yöneliktir (12). İşlev kavramı kullanış ve işleyiş bakımından amaca uygunluk, belirli bir amaçla ilgili eylem türü veya amacı gerçekleştiren eylem tarzı, uğruna belirli bir şeyin yapıldığı görev; fonksiyon, şeklinde; işlevsel ise; kullanış veya işleyiş bakımından amaca uygun olan, fonksiyonel şeklinde tanımlanmaktadır (23). Endüstri ürünlerinde işlev ürün ile onu kullanan arasındaki ilişkiyi sağlar. Bu ilişkinin temel öğeleri ise o ürünün pratik, estetik ya da sembolik değerleridir (24). Konut alanının darlığı işlevi birden fazla olan dönüşümlü mobilyaları ortaya çıkarmıştır. Yatak olabilen koltuklar, yazı yazabilecek yüzeyleri olan dolaplar gibi pek çok öğe çağdaş yaşama girmiştir. Çeşitli birimlerin farklı konumlarında birleştirilmesi ile oluşturulan öğeler de kullanıcıya kendi yaşam biçimine ve konutuna uygun çevre kurma olanağı sağlamaktadır (11). Esneklik ise hem bir donatı niteliğidir hem de mekân içi düzenleme şeklidir (22). Mobilyada esneklik, mobilyanın farklı eylemler için kullanımı olarak tanımlanabilir. Mobilyanın tasarlandığı eylem için kullanılan bölümlerinin dışında kalan kısımlarının farklı eylemler için kullanılabilmesinin düşünülmesi yine esneklik düşüncesi altında ele alınabilir. Esnek tasarımlı diye nitelendirilebilecek bir araçta, eylem alanlarının üst üste geldiği düşünülerek gerçekleştirilmiş bir yaratma eyleminden söz edildiği düşünülmelidir (25). Üç tür esneklikten bahsetmek mümkündür; farklı eylemler için esnek mobilya tasarımı (çekyat), mobilyanın kullanılmayan bölümlerine farklı işlevler getiren esnek mobilya tasarımı, eylem alanlarının üst üste bindirildiği esnek mobilya tasarımıdır (25). Çağdaş

gerçeklerden kaynaklanan seviyeli bir yaşamın, kısıtlı hacimdeki konutta gerektirdiği donatım elemanlarında çok yönlülük, esneklik, kütle üretimine uygunluk, ucuzluk gibi özellikler beklenecektir. Aynı elemanın farklı kullanım imkânlarına da sahip olması ayrıca önem taşımaktadır. Kısıt geliri ile konut donatım elemanları alımına yönelik bilinçli kesimin, rasyonel günün gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte, işlevsel esneklik taşıyan elemanları tercih edeceği açıktır (11). Mekân düzenlemeleri, mevcut mekânın kullanış şekline göre genel anlamda iki ana gruba ayrılırlar. Birincisinde, mekânda yer alacak etkinliğin içeriğiyle, tefriş ve teçhizat düzenlemesi arasında sıkı bir uyum vardır. Bu düzenleme mekânın değerinin çok yüksek olduğu veya işlevsel verimin çok önemli olduğu şartlarda uygun olmaktadır. İkinci ve daha fazla uygulanan mekân düzenlemesi, işlevle mekân arasında daha gevşek bir uyum sergiler. Bu mekân düzenlemeleri, daha esnek oldukları ve çeşitlilik sağladıkları için daha çok istenir. Bu düzenlemelere sahip çoğu mekânda, mobilyaların yeri kolayca değiştirilir ve sürekli yeni düzenlemeler getirilir, böylece farklı kullanım şekilleri sunulur. Bu tür mekân düzenlemelerinin doğasında var olan, değişikliklere uyum gösterme esnekliği, bu düzenlemeleri daha genel anlamda kullanılır hale getirir. Esnek mobilya düzenlemeleri kullanımda ve koşullardaki değişiklikleri yansıtabilir (22).

Yukarıda açıklanan kiracılık durumu, sık konut değiştirme, fiyat öncelikli mobilya seçimi, mekansal faktörler, her mekâna göre mobilya alınmaması vb. gibi durumlar kullanıcıların salon ve mobilya kullanımında problemlere yol açmaktadır. Çalışmada varsayılan; farklı planlı konut salonlarında salon büyüklüğüne bağlı olarak farklı nicelikte mobilyalar olacağı ve bu mobilyaların işlevlerine uygun şekilde düzenlenerek mekânın kullanışlı kılınacağıdır. Bu araştırma ev sahibi veya kiracı şeklinde gözlenen konut kullanıcılarının farklı büyüklüklerdeki salon mekânları içerisinde mobilya ile etkileşimlerini işlevsellik ve esneklik doğrultusunda belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla ailelerin salonlarında kullandıkları mobilyalar mekânla ilişkili olarak analiz edilmiştir. Araştırmada aynı tip konutları kullanan farklı kullanıcılar temel alınmış sosyoekonomik seviyelere göre sınıflandırmaya gidilmemiştir. Çalışmayla ilgili araştırma metodu açıklaması ve veri toplama yöntemi aşağıda verilmiştir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmada Düzce ili sınırları içerisinde bulunan toplu konutlardan 2+1 planlı Dünya Bankası konutları ile bu konutlarla salon biçimi benzerliği olan ancak büyüklüğü fazla olan Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın yaptığı konutlardan 3+1 planlı F tipinde olanlarından 100'er konut incelemeye alınmıştır. Bu konutların işlevsellik ve esneklik çerçevesinde salon mekânı ve donatılarının analizi yapılarak, salon büyüklüğünün kullanımda nasıl bir etki yaptığının belirlenmesi amaçlan-

mıştır. 2+1 konut salonlarının alanı 17,97 m², 3+1 konut salonlarının alanı 23,5 m²'dir. Yapılan literatür taraması sonucu konuyla ilgili olan (6-7, 9, 16-19, 25-28), benzer araştırmalarda kullanılan ve güvenilir bulunmuş konut değerlendirme anketlerinden faydalanılmıştır. Konutlardan 100'er örnek, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilerek, konut kullanıcılarına yüz yüze görüşme tekniğiyle Temmuz-Ağustos 2005 tarihleri arasında anket uygulanmıştır. Ayrıca, her iki tip konuttan da 15'er tanesinin iç mekân düzenlemesi gözlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama değerleri ile yüzdelik değerleri hesaplanmış, değişkenlerin sıklık tabloları (çapraz tablo) mutlak değer ve oransal olarak hazırlanmış ve gruplar arasında $\alpha:0,05$ yanılma düzeyinde ilişki olup olmadığı Ki kare (Chi-Square) testiyle sınanmıştır.

Tablo 1. Genel bilgiler

Genel Bilgiler		3+1 Konut		2+1 Konut		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Bay	49	49	39	39	88	44
	Bayan	51	51	61	61	112	56
Eğitim	İlköğretim	37	37	33	33	70	35
	Orta öğretim	34	34	27	27	61	30,5
	Y. Öğretim	29	29	40	40	69	34,5
Gelir	350-500 YTL	23	23	21	21	44	22
	501-750 YTL	32	32	22	22	54	27
	751-1000 YTL	29	29	33	33	62	31
	1001-1500 YTL	12	12	15	15	27	13,5
	1501-2000 YTL	4	4	9	9	13	6,5
Konutta yaşayan kişi sayısı	1-2 kişi	20	20	21	21	41	20,5
	3-4 kişi	63	63	64	64	127	63,5
	5-6 kişi	15	15	13	13	28	14
	7-8 kişi	2	2	2	2	4	2
Konutta yaşayan çocuk sayısı	Yok	26	26	24	24	50	25
	1 çocuk	28	28	40	40	68	34
	2 çocuk	31	31	26	26	57	28,5
	3 çocuk	12	12	10	10	22	11
	4 çocuk	3	3	0	0	3	1,5

3. BULGULAR

Tablo 1'de araştırmaya ilişkin genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 1'e göre araştırmaya katılanlar arasında en yüksek değerler cinsiyette; bayan, eğitimde; yüksek öğretim, gelirden ise; 751-1000 YTL arası, konutta yaşayan birey sayısında; 3-4 kişi, çocuk sayısında; 1 çocuk olarak görülmüştür.

Kullanıcıların salonlarında yer alan mobilyalara ilişkin veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Mobilya miktarları

		23,5 m ²		17,97 m ²		Toplam				23,5 m ²		17,97 m ²		Toplam	
M.	Mik	F	%	F	%	F	%	M.	Mik	F	%	F	%	F	%
Tekli koltuk	0	8	8	9	9	17	8,5	Zigon sehpa	0	33	33	51	51	84	42
	1	5	5	4	4	9	4,5		1 tk	58	58	44	44	102	51
	2	68	68	81	81	149	74,5		2 tk	5	5	4	4	9	4,5
	3	2	2	3	3	5	2,5		3 tk	3	3	1	1	4	2
	4	17	17	3	3	20	10		4 tk	1	1	0	0	1	0,5
İkili k.	0	24	24	24	24	48	24	TV s	0	18	18	12	12	30	15
	1	67	67	69	69	136	68		1	82	82	88	88	170	85
	2	9	9	7	7	16	8		0	64	64	63	63	127	63,5
Üçlü koltuk	0	19	19	20	20	39	19,5	Kitaplık	1	31	31	36	36	67	33,5
	1	75	75	71	71	146	73		2	5	5	1	1	6	3
	2	5	5	9	9	14	7		0	33	33	40	40	73	36,5
	3	1	1	0	0	1	0,5		1	63	63	59	59	122	61
Puf	0	87	87	91	91	178	89	Vitrin	2	4	4	1	1	5	2,5
	1	13	13	9	9	22	11		0	69	69	77	77	146	73
Tekli ka.	0	87	87	94	94	181	90,5	Büfe	1	29	29	23	23	52	26
	1	7	7	3	3	10	5		2	2	2	0	0	2	1
	2	6	6	3	3	9	4,5		0	57	57	75	75	132	66
	0	91	91	91	91	182	91		1	43	43	25	25	68	34
İkili ka.	1	5	5	7	7	12	6	Y.M.	0	9	9	6	6	15	7,5
	2	4	4	2	2	6	3		1	91	91	94	94	185	92,5
	0	89	89	88	88	177	88,5		0	9	9	5	5	14	7
Üçlü kanepa	1	4	4	5	5	9	4,5	Sandalye	1	1	1	0	0	1	0,5
	2	5	5	7	7	12	6		2	1	1	1	1	2	1
	3	2	2	0	0	2	1		4	12	12	32	32	44	22
	0	97	97	100	100	97	98,5		5	0	0	1	1	1	0,5
	5'li	1	1	0	0	1	0,5		6	27	27	38	38	65	32,5
L biçimli o.	7'li	1	1	0	0	1	0,5	Sandalye	8	45	45	22	22	67	33,5
	8'li	1	1	0	0	1	0,5		10	0	0	1	1	1	0,5
	0	14	14	25	25	39	19,5		12	5	5	0	0	5	2,5
	1	76	76	71	71	147	73,5		M: Mobilya, İkili k.: İkili koltuk, Kons: Konsol, Y. M: Yemek masası, İkili ka.: İkili kanepa, Tekli ka.: Tekli kanepa, TV s: TV sehpa, L biçimli o: L biçimli oturma elemanı, tk: takım						
Orta-yan sehpa	2	6	6	3	3	9	4,5								
	3	2	2	1	1	3	1,5								
	4	2	2	0	0	2	1								

Tablo 2'ye göre; farklı konut kullanıcılarının salonda kullandıkları mobilya tür ve miktarları yakınlık göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan 2+1 konut kullanıcılarının mobilyalarını salonlarına uygun şekilde yerleştirme oranı % 18, kanepa-koltuğu açacak alan azlığı dolayısıyla yatak olarak kullanmakta zorlanma oranı % 36, yemek masasını açacak alan azlığı dolayısıyla kullanımda zorlanma oranı % 22, mobilyaların büyük ve fazla olduklarından bir kısmını

başka odalara koyma oranı % 28 iken, 3+1 konut kullanıcılarında bu oranlar sırasıyla % 51, % 9, % 9 ve % 17 olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamına alınan iki farklı büyüklükteki salon kullanıcılarının mobilyalarının boyutları, sayıları ve açık dolaşım alanlarıyla ilgili değerlendirmeleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Mobilyaların boyutunun, sayısının uygunluğu ve salona yerleştirildiklerinde açık dolaşım alanları

Salon Büyüküğü (m ²)	Boyut			Sayı			Açık dolaşım alanları			
	Hayır	Krsız	Evet	Hayır	Krsız	Evet	Hayır	Krsız	Evet	
17.97	F	36	6	58	31	8	61	37	18	45
	%	18	3	29	15	4	30,5	18,5	9	22,5
23.5	F	21	4	75	22	2	76	24	1	75
	%	10,5	2,0	37,5	11	1	38	12	,5	37,5
Toplam	F	57	10	133	53	10	137	61	19	120
	%	28,5	5	66,5	26,5	5	68,5	30,5	9,5	60
<i>Ki kare değerleri</i>	$X^2:6,52, Sd:2, P:0,038$			$X^2:6,771, Sd:2, P:0,034$			$X^2:25,481, Sd:2, P:0,000$			

Tablo 3'e göre; salon büyüğü-mobilyalarının boyutu, salon büyüğü-mobilya sayısı, salon büyüğü- mobilyalarının yerleştirildiklerinde açık dolaşım alanları kalma durumları arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır.

Sonuçta; salon büyüğü-mobilyalarının boyutu ($X^2:6,52, Sd:2, P:0,038$), salon büyüğü-mobilya sayısı ($X^2:6,771, Sd:2, P:0,034$), salon büyüğü- mobilyalarının yerleştirildiklerinde açık dolaşım alanları kalma durumu ($X^2:25,481, Sd:2, P:0,000$), arasında $\alpha: 0,05$ yanlış olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu belirlenmiştir. 23.5 m² salon kullanıcılarının mobilyalarını salonla uyumlu bulma oranının daha fazla, mobilya sayısının salon ile daha uyumlu olduğu, 23.5 m²'lik salonlarda mobilyalar yerleştirildikten sonra açık dolaşım alanlarının daha fazla kaldığı belirlenmiştir.

Araştırma kapsamına alınan iki farklı büyüklükteki salon kullanıcılarının mobilyalarının sayısının ailedeki birey sayısı ile uyumlu olma durumu ve mobilyalarının salon içerisinde farklı düzenlemelere imkân sağlayıp sağlamaması arasındaki ilişkiye ait değerlendirmeleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Mobilyaların sayısının ailedeki birey sayısı ile uyumlu olma durumu ve mobilyaların salon içerisinde farklı düzenlemelere imkan sağlaması

Salon Büyüğü		Ailedeki birey sayısı ile uyum		Düzenleme	
		Hayır	Evet	Hayır	Evet
17.97 m ²	F	18	82	69	31
	%	9	41	34,5	15,5
23.5 m ²	F	8	92	52	48
	%	4	46	26	24
Toplam	F	26	174	121	79
	%	13	87	60,5	39,5
<i>Ki kare değerleri</i>		$X^2:4,421, Sd:1, P:0,036$		$X^2:6,047, Sd:1, P:0,014$	

Tablo 4'e göre; salon büyüğü-mobilya sayısının ailedeki birey sayısı ile uyumu ile salon büyüğü-mobilyaların salon içerisinde farklı düzenlemelere imkân sağlaması arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır. Sonuçta; salon büyüğü-mobilya sayısının ailedeki birey sayısı ile uyumu ($X^2:4,421, Sd:1, P:0,036$) ile salon büyüğü-mobilyalarının salon içerisinde

farklı düzenlemelere imkân sağlaması arasında ($X^2:6,047, Sd:1, P:0,014$) $\alpha: 0,05$ yanlış olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu belirlenmiştir. 23.5 m²'li salonlarda yaşayan kullanıcıların mobilyalarının sayısının aile nüfuslarıyla daha uyumlu olduğu belirlenmiştir. 23.5 m²'li salonlarda mobilyaların salon içerisinde farklı düzenlemelere daha fazla imkân sağlar olduğu belirlenmiştir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Salon büyüğü 23,5 m² olan konutlarda oturan kullanıcıların 17,97 m² konut salonlarında oturan kullanıcılara göre; mobilyalarının boyut ve miktarının salonla daha uyumlu olduğu, ailedeki birey sayısı ile salondaki mobilya sayısının daha uyumlu olduğu, mobilyaların salon içerisinde farklı düzenlemelere daha fazla imkan verdiği, mobilyaların salona yerleştirildiklerinde daha fazla açık dolaşım alanının kaldığı belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre; salonda yer alan mobilyaların oranları; her iki konut içinde yakın miktarda belirlenmiştir. Konut tipi fark etmeksizin Çelik'in de belirttiği gibi aynı tip konutlarda yaşayan ancak farklı yaşam ve kültür özellikleri gösteren kullanıcıların salonlarının aynı biçimlendirildiğidir. Kullanıcılara tüm farklılık ve özelliklerine karşın aynı kullanım, nitelik ve sayıya sahip donatılar mobilya üreticileri tarafından sunulmaktadır (15). Bu noktada kullanıcıların, salon mobilyası seçimi yaparken mobilya miktarına yeterince dikkat etmedikleri söylenebilir. Bu durum küçük mekânlarda büyük mekânlara göre daha fazla sorun oluşturmaktadır. Salon büyüğü 23,5 m² olan konut kullanıcılarının % 9'u, 17,97 m² olan konut kullanıcılarının % 36'sı, kanep-koltuğu açacak alan olmadığından, yatak olarak kullanmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Salon büyüğü 17,97 m² olan konutlarda mobilyaların etkin kullanımının zorlaştığı ve mobilya işlevlerinin alan yetersizliği nedeniyle kayba uğradığı söylenebilir. Yemek yeme eylemine ilişkin donatıların yerleşimi ise genelde salon girişine yakın (mutfakla en az mesafede) yapılmıştır. Bu ise mekanın işlevselliği açısından doğru bir çözümlerdir. Kullanıcıların % 78'inin yemek masaları açılıp kapanma özelliğine sahiptir. Yemek masalarının kullanıcı açısından esnek olduğu söylenebilir. Ancak, yemek masası ve sandalyeler ile diğer yemek grubu mobilyala-

rının birbirine çok yakın olması nedeniyle; özellikle 17,97 m² salon büyüklüğüne sahip konutlarda mekanın yemek yeme işlevini yerine getirmesi zorlaşmaktadır. Bu konut kullanıcılarının yemek masasını açacak alan azlığı dolayısıyla kullanımda zorlanma oranı % 22'dir. 17,97 m² salon büyüklüğüne sahip konutlarda yemek grubu mobilyalarının olduğu yerde sirkülasyon da oldukça zorlaşmaktadır. Bu da salonun işlevselliğini olumsuz etkilemektedir. Salonda yer alan yemek grubu mobilyalarında; yemek masası ve sandalyelerin yanı sıra teşhir ve depolama amaçlı mobilyalardan bir tane kullanılmasının mekanın işlevselliğine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca; yemek yeme eylemi için duvar sistemli, esnek mobilyaların kullanılması önerilebilir. 17,97 m² salon büyüklüğüne sahip konutlarda yaşayan kullanıcıların salon mobilyalarını; büyük ve fazla olduklarından, başka odalara koyma oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Konut kullanıcılarının fazla gelen mobilyaları diğer odalara taşıyacağı saptandığından, konut uygulamalarında salon büyüklüğünün oda sayısı ile ilişkili olduğu göz önüne alınarak, konut planlamada ulusal ve uluslar arası standartların dikkate alınmasının, konut işlevselliği bakımından önemli olduğu söylenebilir.

5. KAYNAKLAR

1. 2005 Hane halkı Tüketim Harcaması Sonuçları, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 2006.
2. Türkkan, E.E., "Components of taste in Furniture Selection: The Case of Upper Income Group in İstanbul", Doktora Tezi, Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 1998.
3. Ersoy, A.F. and V. Kalınkara., "Ailelerin Mobilya Satın Almasında Etkili Olan Faktörler", Standart Dergisi, (12):106-113, Ankara, 1997.
4. Akyüz, İ., "Mobilya Tercihinde Tüketici Davranışlarının Cinsiyet Açısından Araştırılması (Trabzon İli Merkez İlçe Örneği)", Yüksek Lisans Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998.
5. Çabuk, Y., "Mobilya Tercihinde Tüketici Davranışlarının Cinsiyet Açısından Araştırılması (Ordu İli Merkez İlçe Örneği)", Yüksek Lisans Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, 2000.
6. Bayoğlu, A. S., "Ailelerin sosyal yaşam alanı mobilyalarını seçmelerinde sosyo-ekonomik düzeyin etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2002.
7. İnternet: [Burdurlu, E., İlçe, A.C. ve Ciritcioğlu, H.H., "Mobilya ürün özellikleri ile ilgili tüketicilerin tercih öncelikleri" http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/burdurlu_cerc_eve.html. 2004.](http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/burdurlu_cerc_eve.html)
8. 2000 yılı genel nüfus sayımı, Türkiye İstatistik Kurumu.
9. Dülgeroğlu, Y., Aydınli, S. ve Pulat, G., "Toplu konutlarda nitelik sorunu, I. Cilt", T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1996.
10. İnternet: www.arkitera.com
11. Eriç, M., Ersoy, H.Y. ve Yener, N., "Günümüz konutunda rasyonel donatım", Teknografik Matbaası, İstanbul 1986.
12. Arcan, E. F. ve Evcı, F., "Mimari tasarıma yaklaşım", Tasarım Yayın Grubu, İstanbul 1999.
13. Dinçel, K. ve Işık, Z., "Ağaç işleri teknik resmi", Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1997.
14. Chiara, J. and Callender, J., "Time saver standards for building types", Joel Stein and Stephen M. Smith, Library of Congress Cataloging, Singapore 1990.
15. Çelik, M., "Konut yaşama hacimlerinde gereksinim ve amaca uygun esnek değiştirilebilir iç mekan elemanlarına yaklaşım ve Ankara'nın gelişme bölgeleri için bir öneri", Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
16. Yıldırım, K. ve Başkaya, A., Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeye Sahip Kullanıcıların Konut Ana Yaşama Mekanını Değerlendirmesi, Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 21, No: 2, 2006.
17. Yıldırım, K., Başkaya, A. ve Hidayetoğlu M. L., "Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip blok konut kullanıcılarının sabit iç donatım elemanlarından memnuniyeti", Politeknik Dergisi, 8 (2): 189-197 (2005).
18. Uysal, B., Küreli, İ., "Konutta (Salon) Mekan-Donatım Elemanı Olarak Ergonomik Ahşap Mobilyalar" Altıncı Ergonomi Kongresi, Milli Produktivite Merkezi Yayınları, Ankara, 587-607, 1998.
19. Küreli, İ., "İç mekanda kullanıcı gereksinimine uygun modüler mobilya sistemleri", Masif Dergisi, 1:30-33, 1996.
20. İnternet: [Kosgeb http://www.kosgeb.gov.tr/Ekler/Dosyalar/Yayin/18/mobilya.htm](http://www.kosgeb.gov.tr/Ekler/Dosyalar/Yayin/18/mobilya.htm), 2004.
21. İnan, Ç., "Soyut ve somut tasarım olgusunda anlatım yöntemleri", Emek Matbaacılık, İstanbul 1998.
22. Ching, F., D., K., "İç mekan tasarımı-Resimli", Belgin Elçioğlu, Yapı yayın, İstanbul 2004.
23. Hasol, D., "Ansiklopedik mimarlık sözlüğü", YEM Yayınları, İstanbul 1988.
24. Doğan, N., "Endüstri ürünleri tasarımında ürün-işlev ilişkileri", Yapı Dergisi, 3 55: 30-34 1984.
25. Ökem, H. S., "Minimal konutlarda mobilya tasarımı üzerine bir inceleme: Yatak odası örnekleme", Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 1998.
26. Özdemir, T., "Konut yaşama mekanı mobilyalarının esnek kullanımı", Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana 1999.
27. Öcal, G., "Konut iç mekan ve donatı elemanlarında esnek ve değişebilir tasarım yaklaşımları", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001.
28. Küçükerman, Ö., "Endüstri tasarımcısı açısından konut iç düzeni", Yapı Dergisi, 1 (34): 29-43 1980